

forum for
natur og
friluftsliv
TROMS

NVE
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

23. juli 2013

Høringsuttalelse til Håkavika kraftverk i Salangen kommune

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Troms er kjent med at Fjellkraft AS har søkt om konsesjon til å bygge Håkavika kraftverk i Salangen kommune. FNF Troms ønsker i denne anledning å komme med innspill.

Konklusjon

Håkavikvassdraget er varig vernet grunnet sin urørthet og sine særegne landskapskvaliteter. En vasskraftutbygging vil til tross for installert effekt under 1 MW, forringe verneverdiene og således stride mot Vannressursloven kapittel 5. En utbygging vil også redusere områdets opplevelseskvaliteter og verdi for friluftsliv i vesentlig grad. Prosjektet gir et meget begrenset kraftbidrag, men har høy konfliktgrad og vil svekke både verneformålet og allmenne interesser i vassdraget. FNF Troms henstiller med dette at konsesjon for Håkavikelva kraftverk ikke blir gitt.

Generelle merknader

Det er et stort press på vannressursene i Troms og per i dag ligger 73 søknader inne hos NVE. Av tidligere vannkraftssaker i fylket er 80 gitt konsesjon, kun 15 er avslått. Flere av FNF Troms medlemsorganisasjoner registrerer med bekymring det store omfanget av utbygginger og planer om småkraftverk og minikraftverk i Troms. Bekymringene grunner i at sakene er preget av planløs "bit for bit"-utbygging og at viktige natur- og friluftsverdier ofte blir skadelidende. Det er særlig den store ekspansjonen av småkraftutbygging som gir utfordringer for natur og friluftsliv gjennom at landskap, biologisk mangfold, naturkvaliteter og opplevelsesverdier forringes. Grunnet de mange søknadene og tempoet i saksgangen, har natur- og friluftorganisasjonene i Troms kapasitetsproblem med å følge opp saker og å komme med verdifulle innspill i saker som ligger på høring hos NVE.

FNF Troms understreker at vi ikke er negative til en hver form for vannkraftutbygging, men vi ser det som en viktig målsetning at de tiltakene som er minst konfliktfylte og mest miljøvennlige blir prioritert. En storstilt småkraftutbygging vil komme i strid med nasjonale målsetninger og internasjonale avtaler vi har forpliktet oss til (Konvensjonen om biologisk mangfold, Bernkonvensjonen og Landskapskonvensjonen).

Vernet vassdrag

Håkavikvassdraget ble vernet gjennom Verneplan for vassdrag II, vedtatt av Stortinget i 1980. Verneplanens formål var å verne et representativt utsnitt av Norges vassdragsnatur. I 2005 vedtok

---

FNF Troms, c/o Bioforsk Nord Holt, Pb. 2284, 9269 Tromsø
Tlf: 4141 7339 E-post: troms@fnf-nett.no Internett: www.fnf-nett.no/troms

FNF Troms er et samarbeidsforum for 13 natur- og friluftorganisasjoner i Troms og representerer rundt 15000 medlemmer. Medlemsorganisasjoner: Troms Turlag, Harstad Turlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Naturvernforbundet i Troms, 4H Troms, KFUK-KFUM-speiderne Troms, Troms Fylkeskystlag, Troms Orienteringskrets, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i våre hender Tromsø, Nord-Norsk Botanisk forening, Tromsø Casting og Fluefiskeforening.

Stortinget at det likevel kan åpnes for konsesjonsbehandling av kraftverk med installert effekt opp til 1 MW i vernede vassdrag.

Håkavikvassdraget ble vernet med utgangspunkt i blant annet: «*Landskapet i øvre del av vassdraget er interessant ut fra naturvernsynspunkt med sitt utspring i høye fjell, breer og fjellvatn. Moreneavsetninger setter et særegent preg på landskapet. Marine avsetninger med grus og sand danner terrasser ved utløpet i sjøen. Området er kjent for bestand av enkelte rovfuglarter. Noen av vatna har fin ørretbestand.*»

I konsesjonssøknaden refererer Fjellkraft til at vernekvalitetene i Håkavikelva og nabovassdraget Sommersætvelva er nokså like. FNF Troms ser at vassdragene har en del sammenfallende egenskaper, men vil også minne om at de har vært sitt særpreg. Vassdragene må sees i sammenheng og det er en grunn til at begge er inkludert i Verneplan for vassdrag for å kunne ivareta et tilstrekkelig antall av denne typen elver. Vi vil også trekke fram hva Statens Naturvernråd og Statens Friluftsråd mente om vassdragene under verneprosessen i 1980. De så Håkavikvassdraget og Sommersætvelvassdraget i sammenheng og mente at Håkavikvassdraget var det mest verdifulle. FNF Troms mener det er særdeles viktig at begge disse vernene opprettholdes.

Med over 70 småkraft – og minikraftverksøknader igjen i Troms, i tillegg til alt som allerede er gitt konsesjon, mener FNF Troms at eventuelle resterende konsesjoner må gis til prosjekter som er langt mindre konfliktfylte enn dette og som ikke går ut over varig vernede vassdrag. Selv om installert effekt er mindre enn 1 MW vil terrenginngrepene føre til omfattende forringelse av landskapet og verneverdiene. Selv om terminologien «minikraftverk» vil bli benyttet er de planlagte inngrep langt ifra minimale.

Elver som i dag er utsatt for småkraft-/minikraftutbygging, særlig de som ligger mellom fjord og høyfjell, har i dag ingen samlet plan for vern. Disse elvetyperne blir i dag systematisk nedbygd og det er et meget stort press på denne vassdragsnaturen og dets tilhørende mangfold og kvaliteter. Da er det av særlig viktighet at i alle fall de få vassdragene som allerede er vernet kan få opprettholdt vernet.

FNF Troms minner om at det gjennom verneplanene allerede er foretatt en avveining mellom kraftutbygging og verneverdier. Til tross for at Stortinget åpnet opp for konsesjonsbehandling av kraftverk med installert effekt opp til 1 MW i vernede vassdrag er dets signaler at der verneverdier er knyttet til det urørte preg vil kraftutbygging være uaktuelt. Urørtheten er trukket fram i vernegrunnlaget for Håkavikelva. I kapittel 5 i vannressursloven står det at tillatelse kun kan gis dersom det ikke går ut over verneverdiene, samt at en søknad kan avslås uten ytterligere behandling med henvisning til verneverdiene. Siden verneverdiene for Håkavikelva i stor grad ligger i det særegne landskapet og at nettopp landskapet vil bli negativt påvirket av en eventuell kraftutbygging, mener FNF Troms det er innlysende at konsesjon ikke blir gitt i dette tilfellet, noe som også er i samsvar med loven.

INON

Tap av INON og et økende press på inngrepsfrie områder er i strid med nasjonal arealpolitikk, hvor det i flere stortingsmeldinger de senere årene er uttrykt at det skal planlegges på en måte som tar hensyn til at inngrepsfrie naturområder i størst mulig grad bevares for framtida. I Stortingsproposisjon 1 S (2009-2010) fra Miljøverndepartementet, er INON et eget arbeidsmål som går ut på ”å sikre at gjenværende naturområder med urørt preg blir tatt vare på”. Ifølge DN forsvinner det aller mest inngrepsfri natur i Nord-Norge, noe som gir oss et særlig ansvar for å ta godt vare på de gjenværende områdene.

En utbygging av Håkavikelva vil medføre en reduksjon på 1,3 km² i sone 2 og en reduksjon på 1,4 km² i sone 1. Dette utgjør forholdsvis mye i et ellers uberørt område. En må også se tapet i sammenheng med områdene rundt og hva som er tapt tidligere. I perioden 1988 – 2008 tapte Salangen 1,2 km² villmarkspregede områder, 7,5 km² i sone 1, og 9,9 km² i sone 2. Salangen har i dag kun 6 km² villmarkspregede områder igjen og har også relativt begrenset med sone 1. Dersom en ser på denne delen av fylket er det relativt begrenset hvor mye INON sone 1 det totalt sett er igjen, det gjelder blant annet Dyrøy, Ibestad og Lavangen. Dette er også en region hvor uberørte områder skal ha ekstra høy prioritet ifølge veilederen for småkraftverk: *INON – tapene må imidlertid vurderes i forhold til den lokale og regionale INON – statusen. Det vil si at i områder med lite gjenværende INON vil tap av INON vektlegges høyere enn i områder med mye gjenværende INON. Generelt er det svært lite INON igjen i kystnære områder. Inngrepsfrihet fra fjord til fjell, uavhengig av sone, tillegges spesiell vekt.*

Landskap

Landskapet rundt Håkavikvassdraget er særegent og av stor verdi. Det var nettopp urørtheten og landskapskvalitetene som fikk Håkavikvassdraget vernet, og de er nå spesifisert som en del av vernegrnlaget. Vassdragets kontrastrike spenn fra høyfjell med bre og botner, til fjord er viktig, samt elvas store fall de siste ca. 450 høydemeterne som byr på karakteristiske fosser og fossefall. I tillegg kommer moreneavsetningen og de marine avsetninger av grus og sandterrasser ved utløpet i sjøen.

Landskapet har store opplevelseskvaliteter og et intakt vassdrag er avgjørende for dette. En utbygging vil føre til store inngrep i det urørte landskapet. Det vil periodevis bli betydelig reduksjon i vannføringen. I tillegg vil utbyggingen påføre landskapet store, varige inngrep. Det er planlagt en 1520 m lang rørgate og en vei med byggebredde på 10 meter, sistnevnte blir erfaringsvis breiere, særlig i bratt terreng. Veien er planlagt å bli permanent, med lengde 2200 meter og bredde 2 – 2,5 meter. "Helårs landbruksveg" er foreslått som grunnlag for vegens hovedmål. Dette vil slå negativt ut og stride mot verneformålet til vassdraget. Ifølge konklusjonen i fagrapport om landskap er tiltaket vurdert å ville medføre *middels negative konsekvenser* i forhold til tema landskap. FNF Troms finner konsekvensen stor negativ.

Friluftsliv

Området har gode kvaliteter hva gjelder friluftsliv. Som det nevnes i søknaden har kommunen tilrettelagt for informasjonstavle og merking av en god sti oppover dalføret. Stien i skogspartiet ligger hovedsakelig utenfor synsvidde av elva, men interagerer med elva ved noen partier. Elva utgjør en avgjørende del av opplevelsen i området. Områdets verdi som friluftsområde faller i høy grad dersom elva blir utbygd og det bygges kraftstasjon, anleggsvei og vannføringen reduseres. Veien vil også komme i konflikt med stien og ødelegge denne på flere strekker.

Troms fylkeskommune og kommunene i Troms startet i 2010 en grundig kartlegging og verdivurdering av friluftsområder i fylket. Prosjektet er nå er i avslutningsfasen. Vurderingene er utført etter DN's håndbok 25-2004 over en toårsperiode gjennom bred medvirkning av blant annet de respektive kommunene, frivillige organisasjoner og lokale arbeidsgrupper. Kartleggingen i Salangen er gjennomført, men verdivurderingene har enda ikke vært på høring og er ikke per dags dato politisk vedtatt. FNF Troms ønsker likevel å påpeke at Håkavikvassdraget er et registrert friluftsliv- og utfartsområde i verdivurderingen hvor det legges særlig vekt på opplevelseskvaliteter, urørthet og egnethet. I vurderingen av om «*området er spesielt godt egnet for en eller flere enkeltaktiviteter som det ikke finnes like gode alternative områder til*» skårer Håkavikelva (Elvaskardet) en firer (1 = liten verdi og 5 = stor verdi). Området skårer også 4 på «*har området spesielle natur- eller kulturhistoriske opplevelseskvaliteter?*» og «*har området et spesielt landskap?*». Hva angår inngrepsfrihet og urørthet settes verdien til stor (5).

FNF Troms mener alle kvalitetene som har skåret høyt i verdivurderingen vil forringes ved en utbygging. Vi mener at de negative konsekvensene for friluftsliv ved en gjennomføring av tiltaket vil være større enn søknadens «små til middels store».

Samlet belastning

Utbyggingspresset i Troms er som nevnt stort, og det er svært mange av vassdragene som er konsesjonssøkt. Grønlielva kraftverk har allerede fått konsesjon i Salangen og det er en lang rekke søknader inne i nabokommunene. FNF Troms vil minne om at den samlede belastningen ikke bare må sees på kommunenivå, men også for regionen som helhet. Gjennom verneplanen ble også Håkavika-vassdraget funnet å være nasjonal viktig, for å få ivaretatt et representativt landsdekkende utvalg. Det er svært viktig at NVE legger samlet belastning og naturmangfoldloven til grunn for sitt vedtak.

Behovet for kraft

Både Norge og Nord-Norge har overskudd på kraft. Det er ingen ”hastesak” å skulle bygge ned mer av det som er den største mangelvaren i Norge og Europa i dag, nemlig urørt natur. FNF Troms er opptatt av en klimavennlig politikk som i større grad tar høyde for tiltak som energisparing og energieffektivisering. Det finnes et stort potensial for å frigjøre mer miljøvennlig energi fremfor ny kraftproduksjon på bekostning av norsk natur. I den grad nye fornybarprosjekter må bygges ut ser vi at dette gjøres helhetlig og at de minst konfliktfylte områdene vurderes på et solid kunnskapsgrunnlag.

Konklusjon

Håkavikvassdraget er varig vernet grunnet sin urørthet og sine særegne landskapskvaliteter. En vasskraftutbygging vil til tross for installert effekt under 1 MW, forringe verneverdiene og således stride mot Vannressursloven kapittel 5. En utbygging vil også redusere områdets opplevelseskvaliteter og verdi for friluftsliv i vesentlig grad. Prosjektet gir et meget begrenset kraftbidrag, men har høy konfliktgrad og vil svekke både verneformålet og allmenne interesser i vassdraget. FNF Troms henstiller med dette at konsesjon for Håkavikelva kraftverk ikke blir gitt.

For Forum for Natur og Friluftsliv Troms
Eivind Høstmark Borge
Fylkeskoordinator

Kopi:
Fylkesmannen i Troms
Troms Fylkeskommune
Salangen kommune